

Mile Boban, Otporaš.

<http://otporas.com/povlacenje-hrvatske-vojske-prema-austriji-pise-vjekoslav-maks-luburic-general-drinjanin/>

POVLA ENJE HRVATSKE VOJSKE PREMA AUSTRIJI,
piše Vjekoslav Luburi , general Drinjanin (1)

3. POGLAVLJE - strana 37-64, hrvatsko izdanje.

Chapter 3. The End of The Croatian Army, st. 43-71 **"OPERATION SLAUGHTERHOUSE"**, Dorrance & Company, Philadelphia 1970., strana 43-71

*(Prijepis iz knjige "Hrvatski Holokaust" II. Zagreb, 2001. Ovdje u nastavcima iznijeti o evidni i živi opis "**Kraj Hrvatske Vojske**" kojeg je napisao o evidac mnogih dogodovština povla enja Hrvatske Vojske prema Austriji, zadnji Zapovjednik HOS-a NDH general Vjekoslav Maks Luburi . On je ovaj izvještaj napisao i dao ga profesoru Ivanu Prceli to no na Veliku Gospu, 15 kolovoza 1967. godine da to objavi u gore najavljenom spomenutoj knjigi. Na svu žalost general Drinjanin nije imao priliku živ do ekati izdanje te knjige na engleskom jeziku, jer ga je Udbin agent i pla enik Ilija Stani ubio 20 travnja 1969. godine. Mo. Otporaš.)*

Povla enje Hrvatske vojske prema Austriji.

Ožujak 1945. *Hrvatska južna vojska* potukla je elitne partizanske jedinice u nizu borbi u Bosni. Sredinom travnja 1945. Hrvatska obavještajna mreža otkriva da njema ki Wehrmacht planira povla enje iz Hrvatske.

30. travnja. Hrvatska vlada stvara kona nu odluku da e napustiti domovinu i izbje i pružanje šireg otpora da poštedi civilno pu anstvo od angloameri kih zra nih napada i od osвете partizana i bivših srpskih etnika koji su se okupili oko Tita.

1. svibnja, Odluka vlade priop ena je Glavnom Vojnonm Stožeru.

Generali su izradili u potankosti plana povla enja preko Slovenije u Austriju i predaje Britancima, pozivaju i se na status ratnih zarobljenika prema odredbama Ženevske i Haške konvencije.

5. svibnja. Državni ministar Vran i i kapetan Vrkljan odlaze za britanski Glavni stan da zatraže od britanskoga zapovjedništva da primi predaju *Hrvatskih oružanih snaga*.

6. svibnja. *Hrvatske oružane snage* zapo inju evakuaciju Zagreba.

7. svibnja. *Južna vojska* povla i se prema sjeveru i zaobilazi Zagreb.

7. svibnja. General Luburi uve er se vra a u Zagreb da evakuira najspremnije jedinice koje su željele boriti se do zadnjega ovjeka.

8. svibnja. Sam general Luburi u zoru se povla i prema Sloveniji. Prve partizanske jedinice ulaze u Zagreb.

7*-12. svibnja. Prethodnice *Oružanih snaga* i gra ana koji su im se pridružili stižu u Sloveniju i Austriju bez posebnog ometanja od komunisti kih snaga, koje su hrvatske elitne jedinice posvuda natjerale na uzmak. Rasulo njema kog Wehrmachta za Balkan prouzrokuje zakr ivanje cesta sve od Zagreba do Celja u Sloveniji.

12, svibnja. Hrvatsku mirovnu misiju zaustavlja kapetan Crawford u Forliju u Italiji. Zato nije uspostavljena nikakva izravna veza s Glavnim stanom britanskog vojskovo e maršala Montgomeryja u Caserti.

14-15. svibnja. *Hrvatske oružane snage* i pridruženi grafički prikazi stižu do britanskog položaja u Austriji.

15. svibnja. Hrvatski predstavnici (Heren i , Crljen i dr.) prihvaćaju britanski zahtjev o bezuvjetnoj predaji.

16. svibnja. Započinju pokolji vojnika i građana.

Svibanj*-kolovoz 1945. Diljem Jugoslavije provode se "marševi smrti" hrvatskih ratnih zarobljenika i građana.

Kolovoz 1945.*jesen 1947. Pokolji se nastavljaju, dok austrijski i talijanski socijalisti vraćaju hrvatske izbjeglice u Jugoslaviju.

Tijekom ožujka 1945. naše *Hrvatske oružane snage (1)* Na dnu ove stranice je bilješka priređivača ove knjige koju prenosim ovdje za bolje razumijevanje: "(i) Bez obzira što neprijatelji, protivnici ili kritičari govore, pišu ili misle o djelovanju generala Luburića za vrijeme Drugog svjetskog rata, urednici ovog djela misle da je bitno uključiti njegov iskaz o događajima i uzrocima koji su vodili prema predaji *Hrvatske vojske 1945. godine* Luburićev iskaz daje uvid u tragediju te godine, koji bi inače nedostojao u ovom prikazu lanca uzroka i posljedica koji čine stvarnost te velike hrvatske katastrofe. Ovo je više nego bilješka za povijest, ovo jest povijesno svjedočanstvo, zapravo nepatvoren opis onoga što se stvarno zbilo u posljednjim danima rata na ovim prostorima." *Kraj bilješke*) vodile su na sedlu Ivan-*planine* u jugoistočnoj Bosni niz teških borbi protiv partizana koje je predvodio Josip Broz Tito. U ovim krvavim okršajima Hrvati su potukli elitne partizanske trupe, koje su bili izvježbavali Englezi i Amerikanci, opskrblili ih u Egiptu i Italiji te ih onda prevozili na Balkan. Premda je partizansko naoružanje bilo bolje, topništvo koje smo mi imali bilo je kadro da nadjača njihovo i da ih potuče u napadima koje su vodile motorizirane i tehnički "crvene" udarne jedinice. Hrvatski domoljubi bili su otkopali sakrivena skladišta oružja, i to neka još iz rata 1914-1918. Premda je ovo oružje i streljivo bilo zastarjelo, njime su se služile nedavno opremljene policijske postrojbe koje ranije u ovome ratu izvojevahu posebne pobjede protiv partizana i etnika.

Naš lijevi bok prostirao se preko Ivan-*planine*. Ovdje smo pripremili obrambene položaje i organizirali pomicatelne jedinice koje podržavaše vezu između brojnih hrvatskih policijskih skupina u zapadnoj Hercegovini i naših odreda u jugo-zapadnoj Bosni. Pomoć koja im je stizala iz *Glavnoga stana*, omogućila je rakićanskoj vojsci, pod zapovjedništvom pukovnika Dragičevića, (*Misliti da bi to mogao biti Fra. Berto Dragičević, jer se je upravo njemu general Luburić javio iz Francuske 1948. godine, mo. Otporaš.*) i šuici koj vojsci da se bore protiv raznih ofenziva koje su partizani vodili protiv našeg boka.

Neprestana izletna nadgledavanja naših položaja na Ivan-*planini*, koje sam ja izvodio, bila su za mene posebno jamstvo da bismo ovdje mogli izvršiti izdržati protiv deset potpunih partizanskih divizija. Koncentracija od 100.000 vojnika na ovome sektoru osiguravala bi naš bok protiv napada svih jugoslavenskih komunista i srpskih šovinista na Balkanu.

Onaj dio naše fronte koji je bio raspoređen oko Banja Luke bio je također vrst kao stanac-kamen. Ja sam uspostavio postrojbe u srednjoj Slavoniji i na prostorima između Gradiške, Dubice i Sanskog Mosta. Ovi komandosi osiguravali su nesmetan prolaz trupa i materijala iz Broda do Zagreba. Tako su otvorene bile veze između *Južne i Sjeverne vojske* te također i one koje su povezivale Srijemski front u istočnoj Slavoniji s našim glavnim gradom Zagrebom. Na sjeveru, general Moškov je pod svojim zapovjedništvom imao izabrane jedinice Pavličevićih Tjelesnih zborova. Ove trupe, skupa s divizijama veterana iz ogorčenih borbi duž Drine, pod zapovjedništvom generala Bobana, podržavale su frontu protiv ruskih i bugarskih masa koje su provodile svoje koncentriranje na toj ratnoj pozornici.

Nastavlja se.

POVLA ENJE HRVATSKE VOJEKE PREMA AUSTRIJI, piše Vjekoslav Luburi , general Drinjanin (2)

3. POGLAVLJE – strana 37-64, hrvatsko izdanje.

Chapter 3. The End of The Croatian Army, st. 43-71 **“OPERATION SLAUGHTERHOUSE”**, Dorrance & Company, Philadelphia 1970., strana 43-71

Ja sam uvijek održavao izravan kontakt s hrvatskim elnicima vojnoga osoblja i s Poglavlnikom dr. Antom Paveli em. I brzoglasom i službeno pisanim raportima ja sam tim vlastima priop io da je uspješno izveden onaj zadatak za koji su me zadužili – organizirati obranu države Hrvatske na Ivan-planini. Naše pobjede nad komunistima u ovoj zoni operacija uvjerile su svakoga koji bijaše sudionikom ovih akcija da smo mi mogli i morali braniti Hrvatsku na sedlu Ivan-planine.

U ono vrijeme mnogo se govorilo o “Zvonimirovoj liniji”, (*Bilješka br. (2) na dnu stranice:* ” Kralj Dmitar Zvonimir, koji je kraljevao od 1076. do 1088. ili 1089. godine, bio je posljednji kralj hrvatske narodne krvi. “Zvonimirova linija” trebala se sastojati od tri glavna sektora, ijim je srednjim dijelom, koji se oslanjao na Sisak i Petrinju, trebao zapovijedati general Luburi . Prva vojska generala Moškova s Paveli evim Tjelesnim s drugovima, trebala je kod Varaždina oblikovati lijevo krilo, do im je general Serti imao zadatak uspostaviti obranu desnoga krila. Njegovo zapovjedništvo trebalo je biti smješteno u Karlovcu. Odluka civilnih vlasti za evakuaciju zemlje poništila je planove tih operacija.” koja se prostirala od Varaždina i Koprivnice u Slavoniji preko Siska i Petrinje i južno od Karlovca prema moru. Ova planirana linija utvrda trebala je služiti kao posljednji zid obrane protiv

predmnijevanome prodiranju Rusa u našu zemlju sa sjeveroistoka. Mnogi optimisti mislili su da e Velika Britanija i Savezne Ameri ke Države prepoznati pogibelj koja je nadolazila prodorom sovjetske Rusije i međunarodnoga marksizma u Srednju Europu i na Balkan. Ovi ljudi ak su vjerovali da bi nam Anglo-Amerikanci dali potrebnu vojnu opremu da zaustavimo Ruse da nas ne pregaze! Danas ovaj na in rezoniranja izgleda možda naivan, osobito u svjetlu događaja koji su uslijedili, ali u prolje e 1945. nemali broj Hrvata bio je uvjerio sam sebe da e zapadni Saveznici sigurno spoznati vrijednost *Hrvatske vojske* u nadolaze oj borbi svijeta protiv marksizma.

Visok moral naših postrojbi i gra anskog pu anstva na mene je ostavio dubok dojam. Jednom zgodom osobno sam nadgledao neke jedinice koje su se, zbog neo ekivanoga bijega Nijemaca, bile povukle iz Hercegovine. Uvidio sam da su ti hercegova ki Hrvati bili potpuno uvjereni da e se kao pobjednici naskoro povratiti na svoju rodnu grudu. Kada su Nijemci napustili Hercegovinu, oni to u iniše bez prethodnih dogovora s hrvatskim vojnim vlastima toga kraja. Stoga su se hrvatske postrojbe na položajima u tom dijelu naše zemlje našle u teškom škripcu. Da se spasi ugrožene jedinice i da ih napreduju i partizani ne odsjeku jedne od drugih, sve vojne i civilne hrvatske vlasti u Hercegovini i okolnim krajevima bile su podložene mojoj vlasti. Sve hrvatske snage koje su se zbog njema koga povla enja morale povla iti iz Hercegovine, kao i razne jedinice na povla enju iz južne i srednje Dalmacije te iz isto ne i srednje Bosne, bile su uklju ene u našu *Južnu vojsku*.

Moram iskoristiti ovu priliku i odati osobno priznanje hrvatskom pu anstu Hercegovine, bili oni katolici, muslimani ili pravoslavci. **Od travnja 1941. do tužnih dana u svibnju 1945. itava Hercegovina bila je vojni rezervoar za Hrvatsku vojsku.** (*Pomastio u crno Otporaš, mo.*) Svaka naša pojedina pukovnija imala je dobrovoljce iz ove drevne hrvatske zemlje i bila je jedini dio države Hrvatske u kojemu nije trebalo provoditi službene mobilizacijske mjere ili redovito nova enje u *Oružane snage*. Svaki hercegova ki Hrvat, bio on katolik ili musliman, te neki pravoslavni Hercegovci, služio je kao dragovoljac. ak i oni koji su bili premladi ili prestari molili su da im se dopusti služiti u Vojsci. Kad sam u Konjicu nadgledao kolone na povla enju, vlastitim o ima sam vidio kako tri naraštaja stupaju jedan uz drugi pod hrvatskim zastavama. Dan-danas sam uvjeren da smo do posljednjeg ovjeka morali braniti domovinu na Ivan-planini. Sto tisu a vojnika, koje sam imao pod svojim zapovjedništvom, dijelilo je moje uvjerenje, kao što je to u inilo i civilno pu anstvo na jugu.

Nitko ni pomišljao nije da je rat izgubljen. Opet se ponovila godina 1918., kada su Hrvati bili posljednji me u habsburškim narodima da pro itaju “rukopis na zidu” i zato nisu bili spremni iskoristiti politi ku priliku toga trenutka. Civilna izaslanstva dolazila su k meni da izraze svoju spremnost za obranu hrvatske

granice na Ivan-planini. Mnogi ugledni građani dovodili su svoje sinove, od kojih su neki bili malodobnici, da služe kao dragovoljci u obrani rodne grude. Organizacija naših žena, Ženska loza, tražila je da sve hrvatske žene budu naoružane. Pristizanje svježih trupa (*jedinica, mo.*) iz sjevernoga dijela naše zemlje još više je podiglo ratni duh koji se je zapažao posvuda. Atmosfera je bila tako ohrabrujuća da sam iz Broda doveo u Sarajevo vojnu opremu i topničke zalihe koje su upravo trebale biti otpremljene prema sjeveru. Časnici i vojnici imali su na umu samo jedno – tjerati i uništiti neprijatelja. Neki Austrijanci i Nijemci molili su da im se dopusti boriti se u našim redovima ako se Njemačka preda. Albanci, Makedonci i Bugari stizali su u Bosnu u sve većem broju, kao što su to činili i ljudi iz staroga Sandžaka i Novoga Pazara. Crnogorski sljedbenici Sekule Drljevića slali su svoje poklisare, moleći da im se dopusti pridružiti se nama. U Sarajevu sam razgovarao s mjesnim vojnim i civilnim vlastima. Nadugo sam raspravljao s državnim ministrom Frkovićem, s velikim županom dr. Spuževićem i s ustaškim predstavnikom Šepom Barbarićem. Održao sam također dogovore s ministrom Vrančićem i s dr. Mehićem. Oba ova dužnosnika nastojala su osigurati svu raspoloživu opremu za naše trupe. Oni su također pokušali pomoći muslimanskim izbjeglicama, tzv. “muhadžirima”. Šest generala na bosanskoj pozornici operacija, na čelu s generalom Markuljem, zapovjednikom *Sarajevskog vojnog okruga*, stavili su se meni na raspolaganje. Tako je učinio i pukovnik Hadžić. Glavni imam ili kapetan muslimanske *Tjelesne straže* dr. Pavelić i te imam-efendija Aganović, izvanredni teolog i narodni vođa hrvatskih bosanskih muslimana, učini su isto. Kapetan *Glavnog stožera* i brojni časnici i dužnosnici, kojima sam službu zatražio, stigoše zrakoplovom da mi pomognu u planiranoj obrambenoj organizaciji, a jedna Udarna bojna stigla je kamionom. Zapazio sam da su hrvatske vojne kolone, koje su stizale iz Like i Krbave u zapadnoj Hrvatskoj, bile iznad svih drugih postrojbi čelične u svojoj odluci boriti se do smrti protiv komunista svih boja.

No dok je moral na fronti rastao, u glavnome gradu Vlada je izrađivala planove. Bojnik (*Bilješka (3) na dnu stranice*: “*Imena ovih hrvatskih časnika morala su biti prešućena radi njihove vlastite sigurnosti (urednička bilješka)*). Njihova je imena general Luburić odnio sa sobom u grob.”) zapovjednik Vojnog redarstva, i bojnik (*), iz *Vojne obavještajne službe*, otkriše da su njemačke snage na Balkanu namjeravale povlačiti se kroz Hrvatsku u Sloveniju. Balkanski Wehrmacht radije bi se predao slovenskim partizanima nego Titovim južnim snagama. Ta dva časnika dostaviše hrvatskoj Vladi i Vojnome stožeru povjerljivu dokumentaciju o njemačkim namjerama. Čim sam doznao što su Nijemci planirali iza naših leđa, kontaktirao sam s nekim austrijskim časnicima koji su bili služili u staroj carsko-kraljevskoj vojsci i koji su uvelike cijenili Hrvate. Ove osobe me obavijestiše da se neki austrijski i njemački časnici nisu slagali sa zamisli predaje partizanima, bilo to u Sloveniji bilo drugdje. To pak bijaše pravo kolo vještica. Kao i uvijek u ovome ratu, etnici igrahu dvostruku ulogu. Naše sigurnosne jedinice uhvatiše dvojicu njih koji su po danu hinili suradnju s Nijemcima, a poslije sumraka pravili su svoje “izlete” za partizane. Ova odabrana dvojica bijahu zabavljena pripremanjem pokolja ranjenih hrvatskih i njemačkih vojnika koji će ostati u sarajevskim bolnicama ako mi napustimo grad. Naši sigurnosnici otkriše i određeni broj etničko-partizanskih urotničkih mreža te također uhitiše neke hrvatske izdajice.

Unatoč ovim suprotnim snagama u pozadini, moral *Oružanih snaga* i domoljublje civilnoga pučanstva dosegnuli su najviši stupanj za itavoga rata. Ovo sam priopćio Poglavniku i ministru obrane, admiralu Steinflu, kada ovaj dođe pregledati naše položaje na Ivan-planini. Steinfl se složio s mojom analizom situacije i posvema očitao je želju da radije ostaje s nama nego da se vraća u Zagreb. Čak i u ovim danima iskušenja on je nastojao sačuvati svoj smisao za humor, koji mu nikada, pa ni u najtežim prilikama, nije nedostajao. Za vrijeme Prvoga svjetskoga rata on je bio ranjen u desnu nogu i nije mogao hodati bez štapa. Kad je posjetio naše položaje na Ivan-planini, podsjetio nas je na tu svoju invalidnost. Zbijao je šale o tome, govoreći vojnicima da je njegova želja ostati s njima jer je me u hrabrima morao biti najhrabriji. Zašto ne, kad ionako nije mogao bježati? Nastavlja se.

POVLA ENJE HRVATSKE VOJEKE PREMA AUSTRIJI, piše Vjekoslav Luburi , general Drinjanin (3)

3. POGLAVLJE – strana 37-64, hrvatsko izdanje.

Chapter 3. The End of The Croatian Army, st. 43-71 “OPERATION SLAUGHTERHOUSE”, Dorrance & Company, Philadelphia 1970., strana 43-71

Steinfl i ja bili smo dugogodišnji prijatelji. Kad smo ostali sami, iskreno mu rekoh kako imam osjećaj da mi ne govori o svemu što je znao. Pretpostavljao sam da ga je vlada poslala ovamo s posebnom namjerom, a ova namjera vjerojatno se odnosila na plan povlačenja iz Sarajeva i iz južnoga dijela države Hrvatske. S velikim elanom sam mu priopćio da ćemo u Bosni uspostaviti pravo hrvatsko kraljevstvo. General Boban, pukovnik Sudar, pukovnik Bogdanić, pukovnik Pjanić, pukovnik Dragičević (*Fra. Berto, mo.*) i pukovnik Hadžipović i e nam u ovome naumu. Isto se uiniti i muslimanske hodže, fratri franjevci i dominikanci i potomci starih paša, vezira i aga iz turskih vremena. Skupa smo se šalili kako ćemo okruniti novoga hrvatskoga kralja (*Bilješka br. (4) na dnu stranice: “Kada je godine 1941. bila proglašena hrvatska državna nezavisnost, jedan član savojske kule od Pavle i eve vlade bi prihvaćen za kralja. No, vojvoda je dobro znao da su po svojoj tradiciji Hrvati nastrojeni antitalijanski, pa ovaj nikad nije ni stupio na hrvatsko tlo.”* u Sarajevu. Što se tiče Hrvata s druge strane Save, neka oni po svojoj zamisli ustroje državu. Rezultat mnogih naših razgovora bio je da se Steinfl vratio u Zagreb uvjeren da se ja neću povlačiti s Ivan-planine ako mi Vlada i *Glavni stožer* posebno ne nalože da tako učini.

Sarajevo je tada gorjelo od nacionalnoga žara. Vršile su se pripreme za slavljenje desetoga travnja, dana državne nezavisnosti, i to na stupnju koji Bosna još nije vidjela. Najugledniji građani, skupa s redovito rezerviranim begovima, čestitali su mi na uspješnoj obrani Ivan-planine i na vojnim uspjesima koje smo postigli protiv komunista. Također izraziše svoje zadovoljstvo što smo uhitili i kaznili izdajice i neprijateljske agente koje su otkrili moji ljudi. (*Ovdje se nesumnjivo radi o onim komunistima, etnicima i njihovom simpatizerima u službi jugoslavenske ideje, koji su tu stradali zakonom rata, mo. Otporaš.*) Kao što se uvijek zbiva, kada izgleda da su dostignuti vrhunci veselja i oduševljenja, na vidiku naše savite sreće pojavi se kobni oblak kao opomena da sva veselja svijeta imaju svoj neizbježiv konac.

Premda su Nijemci činili sve da nam zajamče kako nas oni neće napustiti, mi smo znali da su upravo to pripremali. Kad sam raspolagao svim činjenicama, pozvahnjemačke zapovjednike na sve građane, na kojemu su bili hrvatski generali i visoki civilni dužnosnici. Za obroka sasvim otvoreno priopćih svojim gostima da znam za njihove planove. Rekoh im da u – ako njihova nastojanja za provedbu operativna povlačenja budu prijetila u inkovitosti hrvatskih trupa – ja razoružati sve njemačke postrojbe. Objesiti u sve njemačke asnike koji su najodgovorniji za akcije na štetu naših državnih interesa. (*Možda je među gore kažnjenima bilo i njemačkih asnika koji su platili zakonom rata svoju suradnju s komunistima, etnicima i njihovim simpatizerima u korist jugoslavenske ideje a na štetu hrvatske države. Mo.*)

O čito Nijemci nisu sumnjali da sam mislio onako kako sam im rekao. Zamolili su njemačkoga konzula u Zagrebu da intervenira između njih i vrhovnoga zapovjedništva u Zagrebu. Konzul R. bijaše desna ruka Siegfrieda Kaschea, berlinskoga poklisara pri Pavle i evoj vladi. Konzul R. bio je iskreni prijatelj hrvatskoga naroda a sa mnom je podržavao dobre osobne veze. U nekoliko navrata uručio mi je originale pritužbi ambasadoru od njemačkih asnika od kojih smo mi Hrvati oduzimali oružje i streljivo. Stoga te pritužbe nikada nisu stigle do viših njemačkih vlasti i nisu prouzročile kršenje veza između nas i Nijemaca, premda se to moglo očekivati. Moram također naglasiti da je odmah nakon što je konzul R. stigao u Zagreb jedan broj njemačkih asnika, ija nazočnost bijaše nepoželjna u Hrvatskoj, bio ili od Berlina pozvan natrag ili dodijeljen drugim frontovima.

Zbog beskompromisnoga stava koji sam zauzimao u pogledu hrvatske državne suverenosti, mnogi među Nijemci nisu cijenili. Ja sam ih prihvatio kao ratne saveznike i kao antikomuniste, ali nikada, nikada se nisam slagao s praksom nacističkoga pozdravljanja dizanjem ruke, kako su oni mene redovito pozdravljali, niti sam ikada otišao na sastanke nacističke stranke na koje hrvatski asnici i dužnosnici katkad bijahu pozvani. Jednako sam odbijao civilne pozvaste koje mi je nudila njemačka vlada. Općenito, izbjegavao sam kontakt s nacističkom strankom kao i sa SS-om, SD-om, postrojbama nacističkih milicija itd. Hrvatska vlada ipak je odlučila da bi, ako Njemačka padne, bilo nerazborito nastaviti s našim

vlastitim vojnim akcijama na području Hrvatske. Zato opomena koju sam bio priopćio njemačkim generalima u Zagrebu ne bi dobro primljena. *(Ovdje moram nešto nadodati a to je da sam prije godinu dana i nešto nazvao telefonom prof. Ivana PrceLu i pitao ga za original Maksova zapisa ovog izvještaja. To sam ga pita zato što sam vrlo dobro upoznat stilom pisanja generala Drinjanina, a ovdje toga dosta ima što se ne poklapa sa stilom pisanja generala Vjekoslava Luburića, iako je sve potpuno jasno i razumljivo. Prof. Prcela mi je rekao da je on to prevodio sa engleskog na hrvatski jezik, a dr. Stanko Guldescu da je imao taj original i da on, dr. Guldescu, preveo to na engleski, a da on, prof. Ivan Prcela nikad više nije vidio taj originalni izvještaj Maksa Luburića, kojeg mu je Maks osobno dao u svojoj kući, 33 Santa Ana u Carcagente, Valencija, na Veliku Gospu 1966. godine. Mo. Otporaš.)*

Sredinom travnja 1945. dr. Pavelić brzo glasom me pozva da dođem u naš glavni grad na razgovore u kojima će biti raspravljano o nadolazećoj vojnoj i političkoj situaciji. Pukovnik Rogulj na raspolaganje mi je dao jedan zrakoplov te sam otišao na uzletišta a da nisam otvorio ni dnevnu poštu. Na uzletištu mogao sam doći do stožera, pukovnik Muhamed Ridanović, ostao je na dužnosti u Sarajevu. Njemu sam dao upute da poduzme jaku akciju otklanjanja bilo kakve sumnje da ja napuštam svoje zapovjedništvo. Ako ovakve glasine po momu kolati, njihov učinak na vojni i civilni moral bit će vrlo poguban. Konačno, moj zrakoplov mogao je poletjeti. Dva pilota i dva tjelesna stražara bili su uz mene u zrakoplovu. Iznad Kozare zašli smo u jaku oluju. Jedva što smo planinu ostavili iza sebe, dva britanska zrakoplova kroz zrak izroniše protiv nas. Morali smo letjeti vrlo nisko i nekoliko puta mijenjati tijekom leta, e da izbjegnemo njihove napade. Već je bilo mračno kad smo se približavali Zagrebu. Uzbuna je bila na snazi u gradu, što nas je stavilo u vrlo tešku situaciju jer smo imali samo malo goriva. Niti smo se mogli vratiti natrag niti letjeti na drugo odredište, a niti se spustiti. Piloti odlučili su da jedino što mogu učiniti jest spustiti zrakoplov na uzletišta, premda se je znalo da je ono bilo oštećeno, a svjetala nije bilo da nas vode pri spuštanju na zemlju.

Piloti su zrakoplov spustili sigurno, ali kad smo bili na zemlji, upali smo u rupu od bombi. Zrakoplov se iznenada spotaknuo, pa je izgledalo da će se prevrnuti na bok. Nisam siguran što se desilo, osim što se sjećam da sam se bacio unatrag. Jedan pilot bio ozlijeđen, dok su drugi piloti i jedan od mojih stražara zadobili lagan potres. Na sreću, drugi stražar ne bio ozlijeđen i on je hitno pozvao liječnike u pomoć. Treći dan poslije tog nesretnoga slučaja, probudio sam se u bolnici na Rebru. Imao sam potres mozga koji je nagovješćivao “nešto preozbiljnoga”, kako bi se Shakespeare izrazio. Upravitelj bolnice na Rebru bio je pak. *(Ja mislim da je general ovdje mislio reći “pukovnik”, skraćeno “puk.”, jer mi je poznato iz generalova opisa “Misija u Hrvatskoj”, Madrid 1967., da je dr. Cvitanović bio veza sastanka između nadbiskupa Stepinca i generala Luburića. To je te zgođe bilo kada je general Luburić rekao dru. Cvitanoviću da pita nadbiskupa kako on želi vidjeti generala Luburića u civilu ili u vojničkoj odori. Nadbiskup je odgovorio da želi razgovarati da generalom Luburićem. Mo. Otporaš.)* dr. Cvitanović, koji je ranije u ratu bio jedan od mojih najužih suradnika u borbama uzduž jadranske obale. Njegova je briga bila da netko uvijek ostane uz moj krevet i da mi se pruži svaka njega.

U svojoj knjizi, objelodanjennoj prije nekoliko godina, dr. Jerko Jareb (*Bilješka br. (5) na dnu stranice: “Jere Jareb: Pola stoljeća hrvatske politike, Buenos Aires, knjižnica Hrvatske revije, 1959., str. 116.”*) veli da sam ja, čim dođoh k sebi, tražio da vidim dr. Pavelića. On je prišao mojem krevetu, a ja sam mu priopćio da Nijemci namjeravaju napustiti Sarajevo te vjerojatno čak i cijelu Hrvatsku. Nakon što je dr. Pavelić otišao iz bolnice, ja sam bio premješten u zapovjednički stožer na Pantovaku. Ondje su me njegovali pukovnik Cvitanović i naš obiteljski liječnik i prijatelj, dr. K. Bio sam tako slab da bez pomoći nisam mogao stajati na nogama. Oko mene se odvijala neprestana aktivnost zbog vojnih operacija u punom pogonu. Tako mi je unatoč slabunjavome stanju bilo povjereno organiziranje *Vojnoga zapovjedništva* u Sisku. Čitavo osoblje hrvatske mornarice bilo je uključeno u postrojbe koje su sada bile podložne mojim nalogima. Riječke jedinice, kadeti mornaričkih akademija, sve mornaričke snage koje su se bile povukle iz obalnoga pojasa i sveukupno ministarstvo mornarice potpali su pod moje zapovjedništvo. Isto su tako jedinice *masne radne službe* smjestile uključene u redovne vojne postrojbe.

Izgleda da su dužnosti koje su bile povezane s *Vojnim zapovjedništvom* u Sisku meni dodijeljene da ometu moj povratak u Sarajevo. Izdane su bile zapovijedi onim vlastima koje su bile zadužene za moje odsutnosti, da pokrenu pripreme za povlačenje prema sjeveru. Tako propade plan obrane hrvatske grude na crti Ivan-planine i organiziranja narodnoga otpora u pozadini partizanskih linija. General Markulj sada

je bio vode i general na bosanskome sektoru. Zagreb mu je naložio da u red stavi povlačenje svih naših snaga iz Bosne, uključivši i poluvojne milicije i jedinice domobranstva, prema sjevernoj obali rijeke Save. Odavle će oni moći zauzeti položaje uzduž "Zvonimirove linije".

No, ta linija postojala je samo na papiru. *(Bilješk br. (6) "Prema plan izgradnje Glavnog Stožera, general Luburi je trebao biti na čelu srednjega kotora ove linije, koju su trebale braniti njegova druga vojska i postrojbe Obrane. Bilo je određeno da u Sisku bude njegovo zapovjedništvo za ovu operaciju."* Vlada nije imala ozbiljnu namjeru nastaviti rat na našem državnom teritoriju. Značajan otpor partizanskome napredovanju bit će pružen samo nakon što glavčina vojske uđe u Sloveniju. Ova ratna jedinica temeljila se na pretpostavci da će Nijemci koncentrirati velike količine svojih trupa u Sloveniji dok se njihove jedinice budu povlaćele iz Italije i Trsta.

Većina naših vojnih vođa željela je organizirati vojni otpor u domovini. Međutim civilni upravitelji su osjećali da će etnici i partizani, ako se mi odlučimo na konačnu borbu, dobiti toliko pomoći od Rusa, Engleza i Amerikanaca da bi borba mogla samo uroditi istrebljivanjem glavčine hrvatskoga pučanstva, žena, djece i starijih osoba. *(Bilješka br. (7) "Poželjno je private pozornost na motive evakuacije državnog teritorija, jer je srpski Židov Moše Pijade napisao vrlo tendenciozan i pogrešan prikaz o konačnim vojnim dogovorima 1945. Pijadino prijedanje i za tim da glorificira partizanske tripe koje su stvarno bile gotovo u stanju paralizirati kad god nisu mogle računati s masovnom ruskom, američkom i engleskom potporom."*

Tako su bili izgrađeni planovi za povlačenje prema Sloveniji. Ja sam fizički bio u mogućnosti preuzeti zapovjedništvo nad Južnom vojskom, to sam učinio. Ova operacijska skupina uključivala je moj *Drugi* i uz to *Treći* i *četvrti Zbor*. Zadatak generala Moškova i njegovih Zborova bio je preuzeti *Sjevernu vojsku* koja će biti prethodnica povlačenja. Moškov je već bio zauzet organiziranjem prihvatne postaje za članove *Državnog savjeta*, Sabora i vladinih dužnosnika, koji su očekivali da će napustiti Hrvatsku. Ta prihvatna središta bila su smještena u Austriji i Njemačkoj.

Nesretni slučaj sa zrakoplovom zapravo me ostavio paraliziranim, ali zahvaljujući učinkovitoj njezi, ja sam se brzo oporavio i naskoro sam se mogao posvetiti koncentriranju snaga moje Obrane u blizini Siska. Pukovnik Lisak i moj osobni predstavnik, pukovnik Ivica Matković, otišli su u Sarajevo da pomognu generalu Markulju s pripremama za povlačenje prema sjeveru.

Sve od početka rata ja sam bio zapovjednik postrojbi Obrane, koje je zapala odgovornost organizirati otpor u onim hrvatskim krajevima koji, zbog ratnih neprilika, padoše pod komunističku kontrolu. Kao po pravilu, Titove snage mogle su kontrolirati autentične hrvatske krajeve samo onda kad su u razgovorima uspješni postigli mjesne nagodbe s našim "saveznicima", osobito Talijanima. Jedinice Obrane služile su se protiv partizana istom gerilskom taktikom kojom su se sami "crveni" služili na prostorima pod našom kontrolom. Ja sam doznao da je naša vlada planirala povlačenje, poduzeo sam brze mjere organiziranja *Hrvatskoga narodnoga otpora*. Nadao sam se da ću moći zaštititi povlačenje naše redovite vojske izvodeći i nenadane napade, zasjede napredujućim partizanskim kolonama i uspostavljajući opću sabotažu. Ova taktika bila je namijenjena dovođenju srpskih i komunističkih snaga u zbrku, paralizirajući njihovo tjeranje naših trupa na povlačenje.

Da taj cilj bude lakši, sabrao sam i regrupirao ostatke od nekoliko antikomunističkih snaga koje su se kroz teritorij države Hrvatske povlaćele prema zapadu. Sve do njemačkog sloma ti su elementi činili zalaznice, prethodnice i snage njemačkih vojski na Balkanu koje su zaštitile bokove Ujedinjene svjetske vojske. Nijemci su se služili hrvatskim i drugim Austro-ugarskim trupama da one izvršavaju što je moguće više neistospolne i teške borbe, dok su oni poštedjivali svoje ljude i sebi pripisivali sav kredit za postignute uspjehe. Sada, u Drugome svjetskom ratu, Wehrmacht je ponavljao beskršulozno iskorištavanje svojih saveznika.

Nastavlja se.

POVLA ENJE HRVATSKE VOJEKE PREMA AUSTRIJI, piše Vjekoslav Luburi , general Drinjanin (4)

3. POGLAVLJE – strana 37-64, hrvatsko izdanje.

Chapter 3. The End of The Croatian Army, st. 43-71 “OPERATION SLAUGHTERHOUSE”, Dorrance & Company, Philadelphia 1970., strana 43-71

Velike skupine albanskih nacionalista do oše u Sarajevo da se pridruže našim kolonama. Ovaj narod je bježao s Kosova, s glasovitoga “Polja kosptica” iz srpskih legendi, te iz Makedonije i Sandžaka, e da izbjegnju potpunu likvidaciju koju su partizani provodili u nekim krajevima. Srpski komunisti, a isto tako i etnici, znali su samo za jedan put za osiguravanje srpske broj ane nadmo i na Kosovu, Makedoniji i Novom Pazaru, a taj bijaše – pobiti što više Albanaca. Od ovih izbjeglica ustrojio sam posebnu jedinicu, “Skenderbegovu legiju”. *(Bilješka br. (8) na dnu stranice: “Skenderbeg (Juraj Kastrioti), koji je umro 1468., jest veliki nacionalni heron antikomunisti kih Albanaca. On je u 15 stolje u izvojevao mnoge pobjede nad Turcima.”*

Tu albansku postrojbu treba razlikovati od Sandža ke bojne koju je predvodio pukovnik Sulejman Pacariz i od jedne druge albanske gerilske jedinice pod zapovjedništvom Omar-paše, tzv. “Prekodrinske grupe”, koja je operirala na srpskoj strani Drine. Pukovnik Pacariz jest Hrvat albanskog podrijetla koji bijaše organizator narodnoga otpora u Sandžaku. Njegovo zapovjedništvo bilo je uklju eno u moju Drugu vojsku. Crnogorski sljedbenici Sekule Drljevi a takoder su uspjeli sti i do nas. Nazivaju i se Crnogorskom vojskom, oni ustrojše dvije bojne pod zapovjedništvom pukovnika Agrama. *(Bilješka br. (9) na dnu stranice: “Sve do 19 stolje a Crna Gora je bila jedina slavenska nezavisna država na Balkanu. Godine 1916. on bi pobije ena od Austrijanaca, a 1918. bila je uklju ena u državu Srba, Hrvata i Slovenaca. Neki Crnogorci ipak su ostali vjerni starome kralju Nikoli i opet su željeli uspostaviti nezavisnost svoje zemlje”.* Tu je bila i *Ma arska legija* pod vodstvom bojnika Kovacsa. Sastojala se od izbjeglica iz same Ma arske, od ma arske skupine iz Osijeka i raznih ma arskih pojedinaca koji dezertiraše iz njema ke vojske u koju bijahu unova eni. Kasnije za rata ti su se Madari borili uz bok hrvatskim trupama kao i u ratu 1914. Sve dok Nijemci ne zapo eše evakuaciju Balkana, *Ma arska legija* imala je svoj glavni stožer u Lepoglavi, starodrevnome središtu hrvatske znanosti i kulture.

U kona noj fazi rata morao sam voditi razgovore s generalom uki em, vojnim predstavnikom tzv. “kraljevskih etnika” Draže Mihailovi a. Hrvatsko vrhovno zapovjedništvo željelo je znati ho e li ti srpski monarhisti sura ivati s nama u provo enju operacija protiv komunista na hrvatskom i slovenskom teritoriju. Zajedno s generalom Moškovom razgovore sam vodio i sa slovenskom vojnom delegacijom, koju posla general Rupnik, zapovjednik slovenskih bjelogardista ili domobrana. Biskup Rožman i gosp. Horvat, Slovenac koji je živio u Zagrebu, bili su tako er lanovi te delegacije. Osim zadatka integriranja ovih nekoliko stranih elemenata s hrvatskim postrojbama pod mojim zapovjedništvom, Vlada mi je dala nalog da skupim i integriram u naše redove sve Hrvate koji su, zbog tehni kih razloga, služili u njema kim jedinicama. itavo prolje e ostao sam u uskoj vezi s generalom Metzgerom, *(Bilješka br. (10) na dun stranice: “Vidi bilješku br.1, dok V, u drugom dijelu.”)* koji je bio zapovjednik Srijemskoga fronta. Kao odgovor na njegove zamolbe, poslao sam mu nekoliko iskusnih i hrabrih mladi a koji su mu trebali za tenkovske jedinice. Oni su morali po i u susret prodoru jakih ruskih tenkovskih kolona koje se nagomilaše protiv Srijemskome frontu, kako bi pomogle Srbima u njihovim pokušajima da se tu u vrste.

Metzger mi je priop io da su se Mihailovi evi etnici služili svojim uobi ajenim trikovima. Oni su se tako podlo pretvorili u partizanske brigade da ak nisu ni skinuli srpske kraljevske oznake sa svojih šubara i uniforma. Metzger mi je rekao da se on ne bi povla io, pa sve da ga napadne svaki Srbin, Rus i Bugarin na Balkanu. On nije bio mladi pod utjecajem izljeva nerazboritoga oduševljenja, nego je bio prokušani ratnik koji je ozbiljno promišljao svaku izgovorenu rije . Poruke koje sam od njega primao uvelike su me ohrabrivale. Posebno sam bio oduševljen saznajući za sjajne uspjehe koje je postigao naš pukovnik Štir u okrugu Valpova. Ovdje je Štir potukao i raspršio jednu rusku pukovnicu koja je bila stigla na desnu obalu Drave. Obavijestivši me o toj akciji, general Metzger nadoda da je on proveo op u mobilizaciju u Srijemu, najisto nijem dijelu hrvatskoga državnoga teritorija. Nakon velikih borbi koje su se vodile oko Siska i Petrinje, da zaustavimo partizansko napredovanje, ja sam iz Sunje organizirao napad na zalaznicu Titovih masa. Prije nego što sam mogao potpuno privesti kraju ovu operaciju, primih žuran

brzglasni naziv da se odmah prijavim *Glavnome stožeru (general Luburi bi za sigurno napisao da se prijavi u "GLAVNI STAN", a ne u Glavni stožer, mo. Otporaš.)* u Zagrebu. Poslan bi i poseban transportni zrakoplov da me doveze u naš glavni grad, u koji ovaj put stigoh bez nesretnoga slušanja.

U našem glavnome gradu čekale su me tužne vijesti. 30. travnja dr. Pavelić i ministar-predsjednik, dr. Nikola Mandić, predsjedali su sastankom hrvatske vlade. Na ovome je sastanku donesena odluka da napustimo hrvatsku zemlju i da se putem Slovenije povlačimo u Austriju. Hrvatske oružane snage u Austriji će se predati britanskoj vojsci. Izgledalo je kako je svatko mislio da će engleske vlasti poštivati odredbe Haške i Ženevske konvencije o vojnim ratnim zarobljenicima. Čak i civili, od kojih su neki imali dirljivo povjerenje u britanski razvikani duh "fair play", složili su se da hrvatsko vojno osoblje ni pod kakvim uvjetima ne smije kapitulirati pred partizanima, srpskim etnicima ili Rusima. S takvim neprijateljima treba ratovati do smrti, i svatko je ovoga bio svjestan.

Sastanak *Glavnoga vojnoga stožera* bio je zakazan poslije vladine sjednice. Ja sam bio izričito pozvan u Zagreb da budem na tom sastanku. *Glavni stožer (Stan, mo.)* bio je vrhovni vojni forum za odlučivanje kako će se voditi rat i za koordinaciju operacija nekoliko hrvatskih *Vojski*. Sam dr. Pavelić držao je položaj *vrhovnoga zapovjednika*, general Grujić bio je na čelu stvarnih operacija na terenu, general Dragojlov bio je na čelnik *Glavnoga stožera*. General Peršević, glava *Vojnoga ureda* dr. Pavelića, general Herenčić, zapovjednik ustaških postrojbi, general Skoliber, zapovjednik *Sigurnosnih snaga* i general Sertić, na čelnik *Stožera vojnih snaga* na terenu bili su drugi članovi *Glavnoga stožera*. Zapovjednik *Zračnih snaga*, general Kupić, zapovjednik *Redarstva*, general Pešnikar, i general Moškov bili su također članovi, a i ja sam, kao zapovjednik postrojbi *Obrane*, bio član.

Sjednica *Stožera* sastala se 1. svibnja. Po mojemu dolasku, sjednica je trajala još tridesetak minuta. Dr. Pavelić (*Uveliko sumnjam da je general Maks Luburi u svojem originalnom pisanom izvješću pisao "dr. Ante Pavelić". Tko poznaje Maksa Luburića i njegovu odanost Poglavniku i poznaje njegov stil pisanja, taj će odmah pomisliti da je Maks Luburić u svojem originalu uvijek spomenuo i pisao "Poglavnik". Mo. Otporaš.*) nam je osobno priopćio vladinu odluku. Okupljeni generali bili su zamoljeni da iznesu svoje sugestije i protivljenja planu o povlačenju u Austriju i o tamošnjoj predaji Britancima.

Svi nazovani vojnici prihvatili su s ozbiljnim i smirenim dostojanstvom tu deprimirajuću obavijest koja je značila konac njihovih vojnih karijera kao i konac života većine njih. Kao jedan od nekolicine preživjelih svjedoka toga povijesnoga sastanka, sretan sam što mogu posvjedočiti da u tome slučaju nadolazeće nesreće nijedan hrvatski general nije izgledao zabrinut za svoju vlastitu sudbinu. Njihova jedina briga bila je kako spasiti živote 200.000 mladih Hrvata postrojenih u sedamnaest redovnih divizija i u pomoćne jedinice *Hrvatske vojske*.

Budući da je naša kompetencija bila ograničena na vojne poslove, mi nismo imali ništa reći o političkim odlukama vlade. Žurno smo izražavali mišljenje svih raspoloživih snaga. Ja sam ukratko iznio rezultate svojih razgovora sa Slovincima, s kraljevskim etnicima i s nekoliko balkanskih antikomunističkih skupina. Svatko se slagao da je moral naših snaga ostao netaknut povlačenjem Njemačke; glavna naša zabrinutost bila je nedostatak pušaka i streljiva, a da i ne spominjem zrakoplove, tenkove i tehničku opremu. To je bila ista slabost koja je pogurala naše vojne snage kroz čitav rat. Premda je cijela Hrvatska bila najindustrijaliziraniji dio južno-slavenskoga teritorija, u našoj zemlji nije bilo nijedne velike tvornice oružja. Stoga smo morali ovisiti o Nijemcima za vojne potrepštine. Nekad smo dolazili do pušaka i streljiva ne kupnjom ili nagodbom, nego zapravo krađom ili svrsishodnim skretanjem pošiljki oružja – koje je Reich slao Wehrmachtu na Balkanu – u naše ruke. Ova taktika bila je opravdana jer je hotimi na njemačka politika bila da naša vojska ostane neopskrbljena. Berlin nas je htio učiniti potpuno ovisnima o sebi. Naravno, mi smo povremeno uspjeli zarobiti američko, britansko ili rusko oružje, kojim su te zemlje opskrbljivale partizane, ali *Hrvatske oružane snage* nikada u ratu nisu imale opremu koja im je trebala da bi ostvarile svoj potpuni potencijal.

Budući da su komunisti ubijali sve hrvatske domoljube koji im padoše u ruke, nužda uspostavljanja skoroga kontakta s Britancima, za koje se držalo da su civiliziraniji, bila je svakome jasna. Upravo vrsta vjera u vojnu čast i poštenje Engleza navela je većinu naših vojnih vlasti da bez protivljenja prihvate plan

o povla enju najkra im putem u austrijsku provinciju Korušku. Ondje emo mo i položiti svoje oružje pred Britancima radije nego pred partizanima.

Kad je predaja ve odlučena, činilo se da se je svatko nadao najboljem. Nitko nije bio tako naivan da misli da će zapadne demokracije uiniti ono što smo mi stvarno željeli – opremiti nas topništvom, tenkovima i zrakoplovima, koje smo trebali, da zaustavimo Ruse od napredovanja prema zapadu. No, sigurno je prevladavao osjećaj da će Britanci i Amerikanci prihvatiti našu predaju i pružiti nam status ratnih zarobljenika.

Možda sam ja bio jedini vojnik na tom sastanku koji je imao malo vjere u britansku vojnu vlast. Izgledalo je kako su naši generali potpuno zaboravili da su se 1918. godine austro-ugarske vojne vlasti gotovo dva mjeseca pokušavale predati Englezima i Amerikancima prije potpuno nepotrebne borbe kod Vittorio-Veneta (od 24. listopada do 4. studenoga), a zrakoplovi, ponajviše britanski, igrali su se športa bombardirajući Austro-ugarske kolone na povla enju, i to nakon što su borbe prestale. Znao sam da Englezi posjeduju “sveti egoizam”, koji je isto tako oštar kao i talijanski, te da je u vrijeme rata njihova jedina briga što i što brže na pobjedonosan završetak. Čine i to, ne vode brigu ni o svojim interesima osim onih vlastitih. Upravo kao što smo mi tražili saveznike gdje god smo ih mogli naći, oslanjajući se na Njemačku i Italiju, tako je i britanski Lav (*Ovdje se misli na Winstona Churchill-a, a da ga nitko pošten nije prozvao da je komunista, jer je u nuždi i potrebi bio saveznik Staljina, kao što naši – vrlo nepošteni – hrvatski antifašisti prišivaju Poglavniku, NDH i svakom državotvornom Hrvatima da su fašisti, samo zato što su u nuždi i potrebi bili vojnici saveznici i sa Mussolinijevim fašizmom i Hitlerovim nacizmom. Mo. Otporaš.*) ležao u istom krevetu s komunisti kom Zmijom. Meni se činilo vrlo nevjerojatnim da će London riskirati da upadne u nemilost svoga sovjetskoga saveznika samo zato da spasi živote nekoliko stotina tisuća Hrvata.

Izrazio sam drugim generalima i članovima vlade svoje uvjerenje da će Englezi, ako prihvate predaju naših trupa, to uiniti “Auf Gnade und Ungnade”, tj. na milost i nemilost. Oni će naše ljude razoružati i onda ih poslati natrag da ih partizani pokolju, isto onako kao što su Britanci bili likvidirali hinduske i muslimanske pobunjenike nakon što su razbili veliku pobunu iz 1857.

Budući da sam bio siguran da će se to desiti, ja sam, umjesto predaje, sugerirao da razdijelimo naše snage u tri segmenta. Neka se prvi segment ne predaje ni Englezima niti ikome drugome, nego neka radije izvrše prodor preko saveznčkih linija u Austriju. Hrvatske trupe bile su suočene s Britancima i prije, kada, nakon Caporettoa u Prvome svjetskome ratu, nekoliko Tommy-divizija bijaše poslano u Italiju da zaustave daljnji raspad talijanske vojske. Nisam podcjenjivao “Tommyje”, (*“Tommyje” pu ki ili pošprdni naziv za britanskog vojnika, mo. Otporaš.*) ali sam vjerovao da će se naši ljudi probiti kroz njihove linije. Kada naša prethodnica tako uiniti, mogla bi se raspršiti u svim pravcima prema Francuskoj, Njemačkoj, Belgiji, Švicarskoj. Sklonivši se u šumama, po bregovima i po poljima, preživjeli pojedinci iz prvoga segmenta naših *Oružanih snaga* imali bi dobru priliku za uspješan bijeg. Bez ikakve sumnje, neki bi ljudi bili u okruženju ili bi se, prema svome naho enju, morali predati zbog gladi, studeni i iznemoglosti, ali takve osobe gotovo sigurno ne bi bile izvedene na su enje zbog bilo kakvih optužbi i njima bi se najvjerojatnije pružio status ratnih zarobljenika. Logično, general Moškov bio bi zapovjednik toga prvoga vala *Hrvatske vojske*, čiji je zadatak bio suzbiti britanske trupe u njihovim nastojanjima da zaustave naš put u sigurnost.

Preporučio sam da drugi val naših *Oružanih snaga* bude ustrojen od onih jedinica koje su se povlačile iz zapadnih krajeva Hrvatske, iz Dalmacije, Like i Krbave i iz pojaseva oko Karlovca. Tu bi bili uključeni mnogi Hrvati koji govore talijanski, na primjer svećenici, intelektualci i dvojezici Dalmatinci iz obalnih krajeva koji su bili okupirani. Predložio sam da general Herenčić bude zapovjednik ovoga vojnoga segmenta. On bi mogao računati s pomoćju slovenskih nacionalista koji su bili koncentrirani oko Kranja. Slovenci bi pomogli pri povla enju njegovih snaga u Istru preko Rijeke i Ljubljane. Kad Herenčićeva vojska jednom bude u Italiji, on bi mogao uspostaviti veze s Amerikancima. Ako pregovori s njima budu nemogući, ja sam očekivao da bi se oni pridržavali tradicije “bezuvjetne predaje”, kojoj Ulysses S. Grant postavi temelje u američkome građanskom ratu 1861-1865., onda bi žitelji Istre, a moguće i sami Slovenci, pomogli ljudima da se rasprše i da kao pojedinci pobjegnu u Italiju i Austriju. Činjenica da većina Hrvata govori talijanski ili njemački zasigurno bi im olakšala uspjeh u takvim nastojanjima.

Nastavlja se.

POVLA ENJE HRVATSKE VOJEKE PREMA AUSTRIJI, piše Vjekoslav Luburi , general Drinjanin (5)

3. POGLAVLJE – strana 37-64, hrvatsko izdanje.

Chapter 3. The End of The Croatian Army, st. 43-71 “OPERATION SLAUGHTERHOUSE”, Dorrance & Company, Philadelphia 1970., strana 43-71

Moja je zamisao bila da osobno trebam biti zapovjednikom trećega vala ili segmenta *Oružanih snaga*. Obu ćemo naše crne uniforme i udariti na partizane prije nego što oni uopće stignu do Zagreba. Mi ćemo zasigurno nanijeti dosta štete njihovim kolonama, e da osiguramo bijeg prvih dvaju valova naše vojske. Raunao sam na pomoć Makedonske revolucionarne organizacije “Vanča Mihajlova” i njene trupe koje će možda zaostati iza teutonske glavnine.

Drugi hrvatski generali ne odobriše moj plan. Oni su iskazali slijepu vjeru u smisao “fair playa” i u blagonaklonost Britanaca i Amerikanaca. Za sebe su otkrivali izručenje komunistima, ali nisu mogli vjerovati da bi se ista sudbina također desila nižim stupnjevima vojske. U najgorem slučaju, bili su sigurni kako će glavnina vojnika i civila neko vrijeme biti stavljena u zarobljeničke logore, dok se ne ispitaju njihovi pojedini slučajevi.

Bez ikakvog okolišanja upitah svoje kolege što oni pretpostavljaju da će se desiti, ako Britanci od nas oduzmu oružje i onda nas izruče partizanima? Nadodao sam kako ja uopće ne sumnjam da će partizani poubijati sve mlade ljude za koje spašavanje su ovi generali bili zabrinuti. Na moja pitanja i predmnijevanja sam dr. Pavelić odgovorio je vrlo sažeto: “Onda će oni (Britanci) biti odgovorni!” Tako sastanak 1. svibnja završi neopozivom odlukom da se ide naprijed s planovima povlačenja i predaje. Želim istaknuti činjenicu da je ova odredba bila potaknuta naivnim povjerenjem u vlast zapadnih Saveznika. Rat je već davno bio izgubljen kada su se odgovorne civilne vlasti opredijelile za izbjegavanje masovnog otpora u domovini ako nam se dogodi ono najgore. Oni su bili mišljenja da bismo neko vrijeme mogli izdržati borbene protive partizana, ako im Bugari ne pomognu svojim snagama, ali bi nas Rusi, kad jednom završe s Nijemcima, mogli iznenada napasti sa sjevera. Produženi otpor u Hrvatskoj, s nedovoljnim oružjem koje su nam dali Nijemci, mogao bi samo pogoršati sudbinu civilnoga pučanstva. Ni žestok posljednji otpor ne bi na dulji rok dao nikakvu prednost našoj vojsci, osim da joj se dade prilika poginuti u borbi. Upravo je to ono što se za vojsku pretpostavlja, kad joj ne preostaje drugi masni izlaz. Da su drugi generali dijelili moje mišljenje, znao sam da bi i oni izabrali boriti se do kraja unatoč beznadnom ishodu.

Namjesto toga mi smo slušali naloge civilnih vlasti i snaga pod našim zapovjedništvom dali smo upute da se povlačenje što je moguće kraćim putem prema britanskim linijama u Austriji. Ja sam dobio izričitu zapovijed da odustanem od vođenja gerilskih operacija u pozadini partizana. Moje upute su bile da oko Zagreba okupimo jedinice moje *Obrane* te da pokrivamo povlačenje glavnine vojske prema sjeveru i zapadu.

General Grujić predvodio je općini pravac povlačenja. Čim je završen sastanak *Stožera*, on je razgovarao s pukovnikom Helbichom, načelnikom *Operativne divizije Glavnoga stana*, e da se izrade opće potankosti povlačenja. Međutim, naši odnosi s njima kim saveznicima doživješe još jedan neugodan zaokret. General-pukovnik Loehr, vrhovni zapovjednik njene trupe na Balkanu, izričito dođe u Zagreb da razgovara sa mnom. Dr. Pavelić (*Zakleo bih se da general Luburi u svojem originalnom izvještaju nije napisao “dr. Pavelić”, nego “Poglavnik”. Iako se ovdje u ovom prijevodu vrlo dobro, ama potpuno sve dobro razumije, ipak se treba uzeti u obzir da je najprije ovaj generalov izvještaj stručno i profesionalno preveden s hrvatskog na engleski, zatim s engleskog na hrvatski, što svakako oduzima originalni smisao izvještaja. Mo. Otporaš.*) ga je obavijestio da će uja koncentrirati snage koje su mi na raspolaganju za osiguravanje bokova i pozadine njene jedinica i glavnine Hrvatske vojske na povlačenje.

Loehr i ja sastali smo se u kući dr. Mile Budaka, koji je, skupa s državnim ministrom Ivicom Frkovićem, bio nazočan za naših razgovora. Bilo je teško pregovarati s Loehrom jer on nije razumio hrvatski, a ni

moje poznavanje njema koga nije bilo dovoljno za raspravljanje tehni kih detalja koji su se ticali op ega povla enja. Dr. Budak i ministar Frkovi ipak su mogli biti naši tuma i.

Loehr je došao vidjeti mene, jer je znao da sam ja, kada *Poglavnik, Vlada i Glavni stožer* jednom prijedu slovensku granicu, bio zapovjednik svih narodnih snaga koje budu ostale na domovinskome tlu. Kao takav, ja bih imao slobodne ruke praviti odluke *ad hoc*, ve prema potrebama asa. Naravno, ono što je on od mene želio bilo je da žrtvujem hrvatske postrojbe za zaštitu povla enja njegovih njema kih jedinica, isto onako kao što su Britanci godine 1940. o ekivali da Belgijanci umiru do posljednjeg vojnika da se omogu i operacija kod Dunkirka.

Na po etku naših razgovora on je bio neugodno iznena en kad sam ga preko Budaka i Frkovi a podsjetio da je Wehrmacht, napustivši jedan most kod Petrinje, izložio jednu našu pukovnicu pogibelji obkoljenja od partizana. Njema ke vlasti nisu na vrijeme obavijestile mjesnoga hrvatskoga zapovjednika da može poduzeti potrebne mjere za osiguranje svojih trupa. Mi više ne emo dozvoliti takvo držanje. Oštro mu rekoh da njema ko zapovjedništvo mora izvijestiti mene osobno o svim planovima evakuacije i o njihovu rasporedu.

Unato najboljim nastojanjima Budaka i Frkovi a da posreduju izme u nas, Loehr i ja rastadosmo se vrlo hladno. Ja osobno nisam nikada mnogo mario za Loehra jer mi se inilo da je bio tipi ni oportunist i ništa manje vrijedan povjerenja nego i druge osobe takvoga kova. Unato tome, nekoliko dana nakon tih razgovora ja sam pokrivaio povla enje njegovih kolona, bore i se gr evito u predgra ima Zagreba, pa su njegove trupe mogle napustiti hrvatski teritorij a da nisu iskusile ozbiljnih zapreka od partizana. Mi smo spasili neke izolirane njema ke postrojbe, izvršivši napad na komunisti ku koncentraciju kod Podsuseda. Nisam mogao sprijeti da druge njema ke jedinice ne budu odsje ene od Titovih trupa, mjesnih “petokolonaša” ili od milicije komunisti ke partije.

Nakon završetka sjednice *Stožera*, povratio sam se u Sisak. Unato ogor enim nastojanjima partizana da zaustave naše povla enje ili da ga pretvore u bijeg, povla enje naših snaga iz Bosne bilo je uspješno provedeno, i s malo gubitaka. Nažalost, posebni komandosi koje sam bio prethodno poslao generalu Metzgeru, ne mogoše se pridružiti borbi na Srijemskom frontu, izdržavši do konca masovne ruske tenkovske kolone i njihovu potporu od bugarskoga topništva.

U skladu s nalozima koncentrirao sam svoje snage da zaštitim povla enje glavnine *Vojske i Vlade* iz Zagreba. Kad su se jedinice pod mojim zapovjedništvom približile Zagrebu, primih poruku od hrvatskog metropolita (kasnije kardinala) Stepinca. On me zamolio da do em k njemu u nadbiskupsku pala u, a njegova zamolba uru ena mi je preko njegovih tajnika i pukovnika dra. Cvitanovi a. Meni bi sugerirano da se obu ern kao civil kad mu budem išao u posjet. (*Ipak nadbiskup Stepinac je preko puk. Šime Cvitanovi a poru io da on želi razgovarati sa generalom Luburi em. Mislim da se ta generalova izreka nalazi u sadržaju priloženog linka Misija u Hrvatskoj...<https://otporas.com/misija-u-hrvatskoj-i-pro-domo-sua/> Mo. Otporaš.)) Nadao sam se da u u takvom odijelu izbje i da mu prouzro im neugodnu situaciju pred komunistima koji e zauzeti Zagreb im ga mi napustimo. Njegovi tajnici mi pak rekoše kako je nadbiskupova želja da ja njega službeno posjetim kao vode i general na hrvatskome državnom tlu. On je bio voljan prihvatiti posljedice, odlu ivši me primiti kao zapovjednika *Hrv*atskih Oružanih Snaga*, iji je on bio vrhovni kapelan.*

Budu i da je on tako želio, obukao sam uniformu sa svim hrvatskim i stranim odlikovanjima koja sam imao. Kad sam se predstavio u nadbiskupskome dvoru, tajnici me primiše na vrhu stubišta. Odvedoše me pred nadbiskupa Stepinca, a on me primi vrlo srda no. Uslijedio je dug i prijateljski razgovor.

Nadbiskup je zapo eo razgovor, toplo mi se zahvalivši za pomo koju sam tijekom rata pružao izbjeglicama kao i za pomo koju sam davao brojnim samostanima redovnika i redovnica. Posebno se zahvalio na pomo i crkvenim vlastima u zbrinjavanju mnoge djece bez doma, koju smo bili sakupili s nekoliko fronti ili s ratom razrušenih prostora. Imena te siro adi nisu bila poznata, ali neki od njih morali su biti djeca pravoslavnih roditelja. Mnoga od te djece bila su prona ena po šumama ili zgurena uzduž cesta blizu norušenih ili popaljenih gradova i sela. Kroz itav rat Nadbisku-metropolit pokušao je organizirati brigu za tu djecu, a za njihovo izdržavanje *Hrvatska je vojska* davala hranu iz vojnih

skladišta. U nekoliko slučajeva ja sam posredovao da materijalna pomoć bude predviđena za izgubljenju djecu. Zato sada, “prije nego što neopadne” – kako se Nadbiskup izrazio – on mi se želio zahvaliti za nastojanja koja sam poduzimao za tu malu siročad. (*Jakov Blažević, komunisti i jugoslavenski državni tužitelj protiv Njegove uzoritosti nadbiskupa Stepinca je podigao optužbu na osnovi ovog sastanka Stepinac/Luburi*. Vidi knjiga **“SU ENJE LISAKU, STEPINCU, ŠALI U I DRUŽINI, USTAŠKO-KRIŽARSKIM ZLOINCIMA I NJIHOVIM POMAGAMA”**, Zagreb 1946. Također vidite knjigu **“MISLIJA U HRVATSKOJ”**, Drinapress, Madrid 1967. Posebice treba pročitati generala Vjekoslava Luburića Bilježku br 4 **“PRO DOMO SUA”** st. 289-298. Tu ćete naći i opširnije o tome sastanku Stepinac/Luburić. Mo. Otporaš.)

Naš se razgovor zatim dotaknuo politike, a odvijao se na direktan, jednostavan i iskren način. Pitanja su bila kratka i precizna, a na njih se odgovaralo potpuno pošteno. Nadbiskup Stepinac zamolio me da odustanem od zamisli obrane Zagreba. Priopćio mi je da su Nijemci zauzeli crkve te povijesne i kulturne točke od velike važnosti, koje se nikada nije smjelo upotrijebiti za vojne svrhe. Obećao sam mu da ću se pobrinuti da Nijemci odmah evakuiraju ta mjesta. (*Bilješka br. (11) na dnu stranice “Moje zapovijedi u pogledu toga izdane su im sam se povratio iz nadbiskupskih dvora. Moji su ljudi otkrili da su na ta mjesta Nijemci donijeli eksploziv, o čemu zato jer su ih namjeravali dati i u zrak za vrijeme evakuacije”*).

Složio sam se s njim da Zagreb ne smijemo pretvoriti u bojište, kao što je to Wehrmacht učinio s Bečom i Budimpeštom. Nadbiskup je bio uvelike zabrinut za sudbinu hrvatskoga glavnoga grada, povijesnog središta hrvatske kulture i narodne svijesti. Znao je da su Keserevići, srpski etnici koji se iznenada pretvorili u partizane, željeli srušiti omraženu hrvatsku metropolu sa zemljom i uz to pobijati čitavo stanovništvo. Bojao se da će Tito “dati zadovoljštinu” svojim srpskim novacima. Nadbiskup je smatrao vjerojatnim da će se komunisti poslužiti starom praksom plaćenja vojsci iz tridesetogodišnjega rata 1618.-1648., kada su vojnici poslije zauzela nekoga grada puna tri dana imali slobodne ruke za ubijanje, silovanje, paljenje i pljačkanje do mile volje. Stepinac i ja dobro smo znali za upute partizanskoga zapovjednika, generala Jovanića. One su bile primjer jasno rečene: “Ako Zagreb daje otpor, naša oslobodilačka vojska na svome putu konačno ga oslobodit će i našu zemlju i naše borbene snage pretvorit će ga u prah i pepeo.”

Nadbiskup-metropolis izgledao je uvelike rasterećen kada je od mene doznao da namjeravam evakuirati grad bez borbe. Ja mu jasno rekoh da su se *Poglavnik, vlada i Vojni stožer* složili s tom zamisli i – uključujući to – meni su zabranili pružanje širega otpora na teritoriju države Hrvatske. Usprotivili su se tako i mojoj želji da se poslužim gerilskom taktikom širih razmjera protiv partizana, jer su vjerovali da će takav otpor, pa makar on donekle bio uspješan, samo dati Titu potrebnu ispriku da pozove britanske i američke snage da potpuno smrve naše gradove. Većina hrvatskoga gradskog pučanstva doživjela bi istu sudbinu koja je zadesila japansko pučanstvo u Hirošimi. Znali smo da je rat izgubljen i da angloamerički pobjednici u nama ne vide ništa drugo nego fašiste, zločince i ubojice. Zato smo unaprijed znali da će engleski i američki komandosi dati partizanima svu potrebnu vojnu pomoć da izvrše pokolj hrvatskoga naroda. Nitko od vladinih i vojnih vlasti nije bio voljan prihvatiti odgovornost za zapovijed pružanja otpora i “ratovanja na noževе” u takvim prilikama.

Kada je opet slika rata počela biti mračnom, dr. Pavelić je izjavio da će, kad zbog bilo kojih razloga redovito uspostavljene državne vlasti ne budu mogle vršiti svoje službene dužnosti, u tom slučaju zagrebački Nadbiskup biti načelnik hrvatske državne Vlade. Takva procedura ima svoj korijen u povijesnim prilikama iz naše prošlosti. Dio hrvatskih državnih arhiva, uključujući i državnu pismohranu od 1941. do 1945., bio je pohranjen u nadbiskupskim zgradama. Zato je, upravo u tom slučaju kada su se političke vlasti povlačile iz zemlje, većina Hrvata smatrala Nadbiskupa Stepinca *de facto* i *de jure* poglavarom Vlade.

Ovaj uzoriti Nadsvećenik uvjerio me da i on dijeli mišljenje Vlade i Vrhovnoga zapovjedništva u pogledu obrane Zagreba i izbjegavanja otpora širih razmjera na našem državnom teritoriju. Kada je ovo izrekao, pogledao sam ga ravno u oči i upitao: “Preuzvišeni, što vi mislite kakva će biti sudbina onih koji se predaju Britancima?”

“Generale, namjeravate li se vi predati?”

“Ne, niti Englezima niti ikome drugome, ali kao vojnik ja u izvršiti danu mi zapovijed – pokrivati povlačenje naših *Vojnih snaga* i uputiti sve postrojbe do točke određene za predaju. Kada borba prestane, ja u sakupiti preživjele iz naše zalaznice i s njima u otok u šume da organiziram otpor i da spasim sve živote koji se mogu spasiti. Ja u u šumama čekati ishod i, u ovisnosti od savješnosti i razumom, odlučiti što u poduzeti, naravno, ako ostanem na životu.”

“Dragi moj generale, ništa nema što nas dijeli; Bog i Hrvatska nas ujedinjuju. Ja Vam dajem svoj blagoslov. Počinite u Ime Božje i uinitite što možete! Nemojte se predati! U pogledu onih koji se predaju, nemajte nikakvih iluzija o njihovoj sudbini!”

On me zagrlio i blagoslovio i osobno me otpratio do vrata nadbiskupskoga dvora. Oprostili smo se, znaju i da se više nikada nećemo vidjeti na ovome svijetu.

Razgovor s Nadbiskupom-metropolitom jest jedno od najzanimljivijih iskustava mogega života. Osim toga, to je bio jedan od brojnih značajnih sastanaka koje sam imao s uglednim osobama u Zagrebu “prije nego što ne padne”. Danas mi je u sjećanju posebno živa uspomena na dug i prijateljski razgovor koji sam imao s dr. Džafer-begom Kulenovićem, potpredsjednikom hrvatske *Vlade*. Kroz titav rat naši su odnosi bili vrlo srdačni. U vladinim krugovima on je uvijek branio moju politiku i moje akcije. Posebna dužnost dr. Kulenovića bila je briga i smještaj ratnih izbjeglica, a moji ljudi mogli su mu u tome i pomoći. Ujutro 6. svibnja dr. Pavelić imao je sa mnom dug i povjerljiv razgovor. Obavijestio sam ga o svojim razgovorima s nadbiskupom Stepincem i s dr. Kulenovićem. Zajamio sam mu da u, što god me čekalo u budućnosti, ostati do smrti vjeran njemu, svojoj vojnoj prisegi i državi Hrvatskoj. Isto tako, da u izvršiti naloge koje sam dobio, naime izvesti Oružane snage pod mojim zapovjedništvom s našega državnoga teritorija, premda u ovo uiniti protiv svoje volje i protiv svoje prosudbe. Ako budem morao, žrtvovati cijelu Obranu da pokrijem zalaznicu i bokove glavnine vojske tako da se on kao Poglavnik može predstaviti zapadnim Saveznicima na čelu 200.000 naoružanih vojnika. Tako naši neprijatelji nećemo i reći da marionetska vlada traži da joj se zajam i njezina vlastita sigurnost na štetu vojske i naroda koje treba predstavljati.

Zatim sam dr. Paveliću rekao da jedini nalog koji mi on ne može dati jest da se ja osobno predam. On me upita što mislim s takvom izjavom. Dao sam mu isti odgovor kao i nadbiskupu Stepincu: kada borba završi, ja u sam otok u šume. Čak ni moji osobni stražari ne moraju me pratiti ako oni to neće. U šumama u nastojati sakupiti sve zalutale ili one koji se odbiju predati. Podsjetio sam ga da sam ja uvijek s Janka Puzte, a “učenici” Janka Puzte se ne predaju. (*Bilješka br. (12) na dnu stranice “Logor Janka Puzte bi tridesetih godina uspostavljen u južnoj Maraskoj. Neki logoraši bili su trenirani u teroristi koj taktici sa svrhom da na slin na in uzmognu odgovoriti na terorizam kojim su se srbi služili tih godina”*). Tom prilikom potvrdio sam svoju vjernost onoj školi u koju u oš kao novak i kojom sam kasnije zapovijedao.

Složili smo se da ja sebe moram smatrati zapovjednikom Oružanih snaga koje će ostati na hrvatskome tlu sve dok opra predaja ne bude izvršena u Austriji. Ja u onda morati djelovati onako kako mi se bude činilo najboljim u danim prilikama. Dr. Paveliću sam ponovio svoje uvjerenje da će Britanci izručiti našu vojsku komunistima ako mi budemo toliko glupi da se predamo “Auf Gnade und Ungnade” predstavnicima “vjerolomnoga Albiona”.

Izgledalo je da je dr. Pavelić razumio moje držanje o toj stvari. Onda me je upitao što ja mislim hoće li general Boban slijediti moj primjer i poći u šume da okupi sve nepopustljive elemente? Ja sam bio mišljenja da će Boban možda postupiti na isti način, premda je on jedan od onih koji vjeruju kako će Britanci pružiti status ratnih zarobljenika titavom hrvatskom vojnom osoblju osim visokim časnicima. Boban je stvarno gajio nadu da će Englezi vidjeti prednost u upotrebi naših hrabrih hrvatskih jedinica da zaustave komunisti ki valjak koji je pod svojim teretom gazio titavu Srednju Europu.

Za toga razgovora dr. Pavelić mi je konačno dao nalog u pogledu evakuacije Zagreba i povlačenja u Austriju. Odobrio je moj plan da pošaljem generala Junusa Ajanovića, moga pomoćnika u zapovjedništvo *Južne vojske*, da preuzme zapovjedništvo prethodnice na povlačenju *Južne vojske* prema sjeveru. Ajanovićev osoblje imalo je na raspolaganju radiododašilja za koji su se nadali da će im omogućiti brz kontakt s Britancima, e da uredi uvjete predaje. Istodobno taj bi odašilja olakšao

održavanje veze između u *Druge vojske* i ostalih hrvatskih *Vojski* na terenu. Dr. Pavelić se složio da ministar Vrančić mora pratiti *Drugu vojsku*. Vrančić je stvarno mislio da će Britanci i njihovi američki saveznici možda odbiti prihvaćanje formalne predaje naše *Vojske*, i to na temelju politike. Nažalost, ni Englezi ni “jenkiji” (*Yankee, u pejorativnom, lošem, podrugljivom smislu Amerikanci, mo.*) nisu bili toliko mudri da shvate kako bi Nezavisna Država Hrvatska mogla biti važna za Zapad nasuprot marksističkom kompleksu koji se je ostvarivao u srednjoistočnoj Europi i na Balkanu.

No Vrančić se uporno nadao da će Angloamerikanci barem na individualnoj razini našim ljudima dati status ratnih zarobljenika i tako spriječiti njihovo izručenje komunistima. Ja sam nisam imao nikakvih iluzija o tim mjerama, ali bilo je malo onih s vlašću u rukama koji su dijelili moju bojazan. Što se mene tiče, najgori element u ovoj situaciji nije u tome da ćemo mi poginuti i da je rat izgubljen, nego radije sama činjenica da će naši vojnici položiti oružje *ne stoga jer se nisu htjeli boriti do kraja, nego stoga jer im je njihova *Vlada* dala zapovijed da se predaju. Bio sam uvjeren da je *Vlada* donijela vrlo pogrešnu odluku, ali kao vojnik ja sam samo mogao slijediti zapovijed svojih pretpostavljenih.

Ministar Vrančić se iz Siska povratio u Zagreb da izvrši ulogu koju mu je dr. Pavelić namijenio, tj. da bude mirovni poklisar kod zapadnih Saveznika. On mi se predstavio obučen u vojnu uniformu, a preko ramena je imao ruksak i strojnicu. S njim je bio Vinko Nikolić, pa sam predmnijevao da će i on skupa kako bi kontaktirali s visokim britanskim zapovjedništvom. Satnik Vrkljan (*Andrija, mo.*) iz *Glavnoga stožera* bio je također dodijeljen da prati Vrančića i *Drugu vojsku*, jer je prije rata živio u Engleskoj i dobro je govorio taj jezik.

Posljednja zapovijed dr. Pavelića upućivala me je da pokrивam bokove i pozadinu naših kolona prethodnica. Time se one predaju Britancima i drugim zapadnim Saveznicima, moj zadatak je bio sakupiti sve raspršene grupe i pojedince te, prema unaprijed izrađenim planovima, započeti takav otpor kakav je izgledao moguć. Mi smo imali na umu da će nas svojom moći Rusi napasti sa sjevera. Što se tiče partizana i njihovih nedavnih obraćanja etnika, otkivali smo malu pogibelj. Oba ova neprijatelja nisu bili tako ludi da se hvataju s nama u koštac. Dr. Pavelić mi je ostavio slobodne ruke da radim već prema prilikama koje će iskrsnuti. Rastali smo se nakon što smo uredili kako ćemo održavati vezu preko povjerljivih poklisara koji će jedni s drugima kontaktirati na određanim adresama u domovini.

I tako započelo veliko povlačenje. Budući da su me i nadbiskup Stepinac i dr. Pavelić molili da vodim računa o tome da što više naših jedinica radije zaobiđe Zagreb nego da ide kroz njega, povlačenje je trajalo dulje nego što bi trebalo. Nije se radilo o tome da izbjegnemo dezerterstva budući da sam ja našim snagama naložio da ne idu direktnom cestom kroz našu metropolu, premda se je moglo otkivati kako će pojednici, iako itave skupine, izaći iz stroja i nestati kada vojska na povlačenje prolazi kroz grad bilo koje veličine. U ovom slučaju dobrovoljci su tako žarko željeli stupati pod našim barjacima da su neke naše bojne, koje su morale proći direktno kroz grad, u njega ušle s 500, a iz njega izašle sa 700 momaka u svojim redovima.

Nastavlja se.

POVLA ENJE HRVATSKE VOJEKE PREMA AUSTRIJI, piše Vjekoslav Luburi , general Drinjanin (6)

3. POGLAVLJE – strana 37-64, hrvatsko izdanje.

Chapter 3. The End of The Croatian Army, st. 43-71 “OPERATION SLAUGHTERHOUSE”, Dorrance & Company, Philadelphia 1970., strana 43-71

General Servatzi, vojni zapovjednik Zagreba, sa mnom je dijelio odgovornost da o isti grad od onih elemenata koji su bili odlučni boriti se do zadnjega daha. Naravno, nadbiskup Stepinac bio je u pravu misleći da će – ako mi našu metropolu pretvorimo u bojno polje – ona biti porušena tijekom borbe, bez obzira na to koga će zapasti pobjeda. I partizani i njihovi novi srpski saveznici (*ovdje se misli na etnike, mo.*) pozdravili bi takav razvoj. S druge strane, većina Hrvata je osjećala da je ideja slobodne Hrvatske živjeti sve dotle dok je Zagreb nedirnut. Mi do iste mjere poštujemo svoj glavni grad kao što Francuzi poštuju svoj Pariz i Austrijanci svoj Beč. Ja sam ipak mislio da Austrijanci počinju pogrešku što se nisu borili godine 1938., a na isti način mi smo učinili još veću pogrešku što se sada nismo borili.

Ne ja sam morao slušati zapovijedi i tako sam, da se usprotivim otporu mjesnih operacija, odredio posebne jedinice da iz glavnoga grada uklone one elemente koji su bili voljni poginuti ondje gdje su bili. Bilo je posebno teško ondje gdje su u pitanju bili ranjenici i invalidi. Mnogi od ovih domoljuba Hrvata micala su se polako, vukli su se ili su nekoga zamolili da ih prenese na podesnije točke, odakle će se svom odlučnošću boriti tako dugo dok im u tijelu preostaje daha. Neki od ovih ljudi jednostavno nisu htjeli biti evakuirani. Kada su vidjeli da im ne mogu dopustiti da vode otpor od kuće do kuće, pucali su sami u sebe ili su aktivirali bombe koje ih razniješe na komade. Kako strašan gubitak u ljudstvu iza sebe ostavismo u tim kritičnim danima!

Dr. Kumičić, član jedne ugledne obitelji koja je ostala u Zagrebu, organizirao je svoju miliciju koja je od pomoći bila mojim i Servatzijevim momcima da o isti grad od tvrdokornika. Kumičićeva milicija nosila je hrvatski grb na svojim kapama i na kaputima, a bila je naoružana puškama koje su im bile dane iz naših skladišta. Glavna zadaća milicije bila je zaustaviti pljačku i druge zločine koji bi se mogli desiti u vremenu između našega napuštanja i partizanskoga ulaska u grad.

One hrvatske snage koje su se povlačile iz istočnih i južnih dijelova naše Države imale su nalog da se povuku preko Zidanog Mosta. Da stignu do ove točke, one su morale proći kroz Zagreb ili ga zaobići sa sjevera ili s juga. Tako su naše kolone na povlačenju izgledale kao lijevak, a njegovi širi krajevi oslanjali su se na Varaždin i Karlovac. Od ovih točaka lijevak se sužavao preko Podsuseda i Sljemena u pravcu Zidanoga Mosta. Na drugoj strani ovoga grada naša je Vojska formirala golemu kolonu koja se protezala prema slovenskoj i austrijskoj granici.

Kako su ceste bile blokirane svakom vrstom vozila, bilo je ljudski nemoguće održavati bilo kakav učinkovit red. Tako su gusto bili “nagužvani” vagoni, tenkovi, volovska kola, kolica, samovozi, kamioni i svakovrsne prikolice, da se na mnogim mjestima između njih nije moglo razabrati tlo. Nijemci su bili glavni krivci za takvo stanje. Oni su u blizini Zidanog Mosta koncentrirali ne samo konvoje, koji su pratili dvanaest ili trinaest njihovih divizija, nego također i vozila koja su pripadala stotinama i više jedinica. Stoga je povlačenje prema Zidanome Mostu odavalo prizor masovne ostrogotske selidbe pod Teodorikom Mladim prije 1500 godina, kada su oni ovim prostorima prolazili na svome putu u Italiju. Žene, djeca, starci i starice i sve vrste životinja bili su pomiješani s hrvatskim, njemačkim, bjeloruskim i albanskim trupama. Seoska kola stajala su pokraj “tigar” tenkova. To je bio najveliki anstveniji kaos što ga se može zamisliti, ali moje je mišljenje da se ovako ne završava rat.

Partizani i njihovi etnički obrambenici bili su nesposobni da učinkovito iskoriste tu neusporedivu zbrku. “Leteće” bojne moje Obrane zaštitivale su pozadinu prednjih kolona koje su se slijevale na Zidani Most. Ove snage bile su pod zapovjedništvom takvih ljudi kakvi bijahu Krešo Majić, braća Primorci, bojničar Miro Matijević, satnik Krešić, satnik Nikica Kardum, satnik Joja Sudar, satnik Tiho Kordić i bojničar Hadžija Mataja. Njihovi momci bili su svi prokušani veterani i po izbor-borci. Kadgod su se partizani ili elnici sukobili s ovim jedinicama, uvelike su požalili.

Dvije važne činjenice ipak su mi postale jasne u prvim satima povlačenja. Prvo, razvikana njemačka stega potpuno se srozala. Pojedini njemački vojnici sami su uzimali, napuštajući i svoje jedinice. Male austrijske skupine tražile su bilo koju priliku, koja im se možda pružila, da se predaju partizanima ili bilo kome. S druge strane, neki Nijemci pridružili su se našim jedinicama, najavivši svoju namjeru da pobjegnu preko Alpa, bez obzira zapovjedili im njihovi vojnici predaju ili ne.

Drugi aspekt situacije koja me se duboko dojmila bila je nužda poduzimanja najokrutnijih mjera za olakšavanje zbivanja koje je zakrivalo ceste između Zidanoga Mosta i drugoga glavnog cilja našega povlačenja, naime Celja u Sloveniji. Unatoč zakrivenosti prometa, mi smo imali malo gubitaka na putu prema Zidanom Mostu. Da raširimo cestu odavle do Celja, ja sam izveo nekoliko "izleta" uzduž obje strane glavne ceste, e da poubijam i raspršim partizanske skupine koje su pokušavale napadati naše kolone na povlačenju.

Nijemci su posvuda napuštali svoja vozila. Ostavljali su teške kamione i tenkove posred ceste, dok su oni pokušavali probiti se naprijed pješice ili pobjeći u šume. Ja sam poslao naše pionirske jedinice da uzduž glavne ceste sakupe streljivo koje je Wehrmacht odbacio. Pioniri su morali mnogo toga dignuti u zrak da se riješe kamiona i tenkova u kvaru koji su blokirali cestu. Usput, osjećam se prisiljenim primijetiti da bismo mi *da su nas Nijemci za rata bili opremili takvim oružjem kakvo oni tako olako ostavljaju iza sebe, u rekordno vrijeme mogli umiriti cijav sjeverni Balkan, ili uiniti makar ono što su napravili Englezi i Amerikanci da pomognu komunistima. Potpuno sam također uvjeren da nam je Wehrmacht bio isporučio svoje oružje i vojne potrepštine kada su bježali s Balkana, ne samo da bismo nesmetano mogli osigurati njihovo povlačenje nego bismo također mogli izdržati u našoj zemlji sve dotle dok se Englezi i Amerikanci ne umore financirati Tita. Naravno, moram priznati da ne bismo mogli na neodređeno vrijeme pružati otpor u slučaju naše borbe "do kraja" u domovini. Uz to, posjedovanje dobra oružja bilo bi nas učinilo mnogo učinkovitijom snagom nego što smo kao pastori i Osovine mi u stvarnosti bili.

Do Zidanoga Mosta naše je povlačenje u prvom redu bilo vojna operacija, premda je u našim kolonama bilo civilnih izbjeglica iz Zagreba i drugih mjesta. No s onu stranu Zidanoga Mosta mase civilnih bjegunaca Mađara, Slovenaca i drugih nehrvatskih narodnosti gurale su se u naše redove. Ovo raznovrsno mnoštvo imalo je na umu samo jedno stajalište i do britanskih linija i tamo se predati. Premda je neobičajno vrijeme uzrokovalo veliku žetvu, a izbjeglice su od nespavanja bili napola mrtvi, ove su se ljudske mase žurile prema svome cilju – prema engleskim linijama.

Drugi sastanak Glavnoga stožera trebao je biti održan 7. svibnja. Ja sam bio na putu za taj sastanak, vozeći se s mojim šoferom u vojnim kolima (svoja vlastita kola ostavio sam na raspolaganju generalu Begiću), kada alarmantne vijesti o rasulu njemačkih jedinica prouzročile promjene naših planova. Dr. Pavelić i neko drugo osoblje *Vlade i Stožera* žurili su prema Austriji. Umjesto da sastanak bude održan na Tuškancu, kako je bio određeno, on bi održan u Rogaškoj Slatini. Ja tamo nisam otišao jer sam smatrao potrebnijim nastaviti pročišćavanje partizanskih gnijezda uzduž ceste Zidani Most-Celje, na putu prema Mariboru.

Im sam bio siguran da su naši pioniri i "leteći" kolone učinkovito izvršile svoj zadatak, povratili se u Zidani Most. Ovdje dadoh posljednje zapovijedi ne trupama kao cjelini, nego pojedinim zapovjednicima. Kadgod sam vidio višega vojnika u kolonama na povlačenju, pozvao bih ga k sebi i rekao: "Ne idite prema Celju glavnom cestom! Ona je već prenatrpana ljudstvom sve od Zidanoga Mosta do karavanskih Alpa. Napustite svoja vozila i smjestite se riješite bilo koje prtljage! Naložite svojim vojnicima da slijede male seoske ceste i staze i recite im da napreduju prema sjeveru! Ne žurite se na predaju bilo kome i budite sigurni da nikome pod vašim zapovjedništvom ne dopustite odložiti oružje u isto vrijeme! Kada vidite što se dešava onima koji se predaju prije vas, sami donesite odluku! Ja sam sada vrhovni zapovjednik svih Hrvatskih oružanih snaga koje su ostale na našem državnom teritoriju. Dobio sam upute da izdam zapovijed našim vojnicima da polože svoje oružje pred neprijateljem. No ako vi vidite da se ubija one koji se predadoše ili ih se izručuje partizanima, tada znajte da nema drugog izbora nego boriti se do kraja i poginuti kao ljudi. Idite u skupinama i podržavajte vezu sa skupinama u vašoj blizini! Sada je prošlo vrijeme održavanja redovitih vojnih postrojbi. Od sada nadalje inicijativa je u rukama onih koji znaju kako se vladati u prilikama koje se možda iskrsnuti i onih koji će te prilike iskoristiti."

Nastavlja se.

POVLA ENJE HRVATSKE VOJEKE PREMA AUSTRIJI, piše Vjekoslav Luburi , general Drinjanin (7) Kraj ovog izvještaja.
3. POGLAVLJE – strana 37-64, hrvatsko izdanje.

Chapter 3. The End of The Croatian Army, st. 43-71 “**OPERATION SLAUGHTERHOUSE**”, Dorrance & Company, Philadelphia 1970., strana 43-71

Upravo se tada desilo: naša nepobjediva *Vojska* poela se rasipati. Mnogi asnici po iniše samoubojstvo im su prešli granicu sa Slovenijom. Znali su da samoubojstvo nije nikakvo rješenje hrvatskih problema, ali kao domoljubi nisu vidjeli drugi izlaz iz dileme u kojoj se na oše: njihova *Vlada* zabranila im je nastaviti borbu, a oni se ne žele predati.

Posljednji put zagrlili svoje roake i drugu rodbinu; svi su oni željeli po i sa mnom u šume. Svaki ovjek iz Obraninih bojni, pukovnija i divizija u inio bi istu stvar. Pukovnici Pjani , Hasi i Pacariz kao i albanski, crnogorski i maarski saveznici htjeli su tako er po i sa mnom u šume. Oni hrvatski naraštaji koji do u poslije nas neka ne zaborave da su sve ove narodnosti prolijevale svoju krv s nama i ginuli s nama. Budu i hrvatski naraštaji ne bi smjeli zaboraviti njih i njihovo junaštvo koje su iskazivali do samog kraja, kao što ne bi smjeli zaboraviti ni sudbinu naših vlastitih trupa.

Zapravo neke vrste utjeha je za one koji smo imali sre u ili nesre u preživjeti poraz od 1945., jest da svi Hrvati i drugi protivnici komunizma nisu bili tako zaglupljeni da povjeruju britanskoj vojnoj asti. “Lete e” bojne, veterani od 1941. i *Obranini (z),mo.) sdrugovi* nisu se predali! Jedna bojna, pod zapovjedništvom asnika s mnogo odlikovanja, odlu no je stupala prema Ljubljani da skrene pozornost partizanskih snaga koje su se pripremale napasti našu pozadinu. Golemo partizansko mnoštvo pristiglo je iz Trsta da iznenada napadne ovu ve iscrpljenu bojnu, koja izginu bore i se do zadnjega ovjeka. **(Bilješka (13)** dolje na dun stranice: “*Partizanske snage iz Trsta djelomi no su se sastojale od talijanskih trupa bivše redovite talijanske vojske. Kada se 1943. Italija predate Saveznicima, mnogi talijanski asnici i vojnici u Dalmaciji i Istri se pridružiše partizanima. Od tada do inca rata oni su uvelike pomogli i tisku razvikanim partizanskim postrojbama pod Titovim vodstvom.*” U ovome okršaju komunisti poubijaše ak i one Hrvate koji su bili teško ranjeni i nesposobni za daljnju borbu. Ovo je bio nagovještaj onoga što e se desiti Hrvatima koji se predaju.

Zahvaljuju i zaštiti “lete ih” bojni, veliko mnoštvo vojnih i civilnih izbjeglica stiže do Celja u sigurnosti i odanle nastavi svoj put za Austriju. Što se ti e samih ljudi u”lete im” bojnama, kosti ovih veterana iz prvih dana hrvatske državne nezavisnosti od 1941. razasute su diljem prostora između Zidanoga Mosta i Maribora, osobito uzduž obiju strana ceste Zidani Most-Celje. Tu je mnogo i partizanskih kostiju da im prave društvo!

Moram također napomenuti da je jedna bojna mornari ke pješadije imala posebno sjajan udio u raš iš avanju puta za naše glavne kolone, natjeravši partizane na bijeg u nizu opetovanih “vru ih” akcija. Ova jedinica bila je naveliko angažirana u borbi isto no od Zidanoga Mosta 11. i 12. svibnja. U napadu na dosta brojnije partizanske koncentracije naši izgubiše više od 300 momaka, uklju ivši mnogo viših i nižih asnika. Komunisti su pobjegli u toj zbrci, a preživjeli iz mornari ke bojne potpadoše pod zapovjedništvo bojnika Matijevića. On mi kasnije re e kako je vjerovao da se nikada prije nigdje na svijetu nije vidjelo takvo junaštvo u borbi kakvo se vidjelo u tih mornari kih vojnika. Napominjem ovu injenicu, e da bi se odala dužna po ast heroizmu koje je naše mornari ko osoblje tako sustavno dokazivalo. Na isti je na in i naša *asna radna služba* dokazala svoje najherojskije osobine.

U skladu s mojim zapovijedima, u Celju sam se rastao od posljednje jedinice svojih osobnih stražara. Oni me ostaviše suznih o iju. U Austriju su ih pratile dvije hrvatske dame, lanice sarajevske *Ustaške omladinske organizacije* koje su dijelile sudbinu vojnika.

Ostao sam u blizini Celja sve dok naše posljednje jedinice ne izidoše iz grada na putu za karavanske Alpe. Sa mnom ostadoše dvojica ljudi koje sretah u šumi. Sa sobom sam imao i svoju vjernu “askericu”, strojnicu koju smo mi sami proizvodili, i dvanaest ru nih granata. Ovo je bilo sve oružje kojim je

raspolagao posljednji zapovjednik *Hrvatskih oružanih snaga*. Po prvi put tih dana oprah lice u jednome potoku te malo zaspah. Kada se probudih, osje ah se nekako osvježen pa zapo eh svoj put natrag prema hrvatskoj granici.

im sam ušao u domovinu, uspostavio sam vezu s jednom komando-postrojbom. Budu i da sam bio ranjen u borbama za povla enja, odlu ih se na povratak u Zagreb zbog potrebe za njegovom. Partizani kasnije doznaše gdje sam boravio za posljednjeg posjeta našem glavnom gradu. Vjerujem da je supruga jednoga od naših asnika izdala one osobe koje su me bile zaštitile.

Kada se to dogodilo, povratih se u šume u društvu drugih hrvatskih nacionalista koji su, prema svojim mogu nostima, željeli nastaviti rat protiv komunista. Prva nam je briga bila spasiti sve druge domoljube koji pobjegoše u šume. im smo okupili sve te ljude, zapo esmo s aktivnostima našega otpora. One su se temeljile na našoj pogrešnoj pretpostavci da e se doga aji na me unarodnoj pozornici prije ili kasnije odvijati u prilog hrvatskih državnih interesa. U to vrijeme ak je i skeptik, kao što sam ja bio, morao vjerovati da e službeni Zapadni svijet uskoro morati zauzeti odlu no stajalište protiv ruskog i me unarodnog komunizma, ako ne želi da mu se desi sudbina Države Hrvatske i hrvatskoga naroda. Nije potrebno naglašavati kako su naše nade bile iluzorne. Slobodni svijet pružao je materijalnu i moralnu pomo komunistima posvuda, e da osigura uspostavu marksizma ne samo u Hrvatskoj, Sloveniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini i Istri nego i u drugim zemljama i narodima srednje i isto ne Europe. Kada Amerikanci kona no zapo eše suprostavljati se širenju komunizma, u iniše to na Dalekom istoku, to no na prostorima gdje su imali najmanje mogu nosti za uspjeh u svojem zakašnjelom nastojanju da zaustave komunisti ke prijetnje.

Budu i da sam Hrvat, možda je naravno što osje am kako je sudbina Hrvata teža od sudbine koju je pretrpio bilo koji drugi narod koji potpade pod komunisti ku dominaciju. Zbog uloge na koju sam bio pozvan u strašnom razvoju doga aja koji zapadoše naše

Oružane snage i gra ane koji im se pridružiše na put u tu inu, imam posebno gorke uspomene na doga aje iz 1945. Kao vojnik bio sam uvježban slušati naloge, a meni izre eni nalozi bili su: **1.** dati upute itavom našem vojnom osoblju da se povla i u Austriju i **2.** zaustaviti organiziranje masovnoga otpora u pozadini naše *Vojske* na povla enju. Rezultat ove pogrešne odluke koju je naša Vlada donijela bio je da su ve inu naših vojnika i gra ana koji se predadoše Britancima u vjeri da e se s njima postupati kao s ratnim zarobljenicima, engleske vojne v*lasti izru ile partizanima. im su jugo*komunisti u rukama imali svoje žrtve daleko od o iju i ušiju zapadnih Saveznika, oni su ih tako mu ili i klali da zaslužuju divljenje crvenih ameri kih Indijanaca otprije 200 godina.

I unato injenici da su se pokolji hrvatskog vojnog osoblja i gra ana nastavili u tjednima, mjesecima i ak godinama poslije Drugoga svjetskoga rata, tisak “slobodnoga svijeta” podržava urotu šutnje o Titovim klaonicama. “Slobodni svijet” previše je usredoto io svoju pozornost na uživanje plodova pobjede a da bi mario za sudbinu gubitaka u nedavno završenoj igri.

Odbor za istraživanje bleiburške tragedije zaslužuje pohvalu za svoja nastojanja da upozna službeni civilizirani svijet s injenicama bleiburških, mariborskih i drugih poratnih pokolja.

Dajem svoju asnu rije vojnika da sam napisao ovaj iskaz o koncu *Hrvatske vojske* samo koliko sam to i sam iskusio, vidio i osje ao. Ja sam osobno sastavio original hrvatskoga teksta, ovoga iskaza u vjeri da e pomo i da se za budu e naraštaje sa uva istina o doga ajima u kojima sam, zbog svoje narodnosti i visokoga ina, odigrao razmjerno važnu ulogu. **(Bilješka (14))** i zadnja bilješka ovog izvještaja:

General Vjekoslav Luburi Carcagente
(Valencia), Španjolska 15. kolovoza 1967.

(Bilješka (14)) i zadnja bilješka ovog izvještaja:

General Luburi nije doživio da u tisku vidi ovu svoju analizu. U nedjelju 20. travnja 1969. godine on bi umoren u Carcagentu blizu Valencije kao žrtva “lova” u kojemu su mnoge ugledne hrvatske izbjeglice umorene od agenata jugoslavenske tajne policije, UDBE, Podulji 63lanci o Luburi evu životu i smrti mogu se na i u svim važnijim španjolskim novinama i revijama. Na poseban na in preporu ujemo *La Actualidad Espan‘ola* od 1. svibnja 1969, zbog cjelovitosti njezina

lanka o Luburi u. Koliko je nama poznato, ameri ki mediji nisu uop e izvijestili o umorstvu generala Luburi a. Sredinom šezdesetih godina, potonji je iskaz glavni urednik najprije doslovno preveo s hrvatskoga na engleski jezik. Onda je dr. Stanko Guldescu za ameri ku publiku itav iskaz uredio. Uredeni je tekst u ljetu 1967. na hrvatski preveden u nazo nosti generala Luburi a, u njegovoj ku i. Autor iskaza je uredeni tekst pred glavnim urednikom odobrio i vlastoru no ga potpisao to no na svetkovinu Velike Gospe 1967. godine. (Bilješka glavnog urednika i prevoditelja Johna Ivana Prcele.)

Prepisao Mile Boban, Otporaš.

Ivor: iz knjige HRVATSKI HOLOKAUST II, Zagreb 2005, 36-64

[Napomena.](#)

*Tko je imao priliku itati knjigu "PISMA VJEKOSLAVA MAKSA LUBURI A", mogao je u tim pismima pro itati da je Maks esto pisao svojim suradnicima kako je on mnoge stvari zapisao i dobro pohranio. Pri itati sve generalove opise, lanke i pisanja u asopisu DRINA i novini OBRANA, za sigurno se tu može na i mnogi podataka koje bi mogli smatrati kao veliki dio njegovih **MEMOARA**. Samo ovaj izvještaj o Povla enju Hrvatske Vojske bi mogao biti dio tih **USPOMENA**. Ja sam ovo sve prepisao iz ve spomenute knjige Hrvatski Holokaust i stavio na portali hrvatskih integralisti u sedam (7) nastavaka 8, 9, 10, i 11 velja e 2016. Prilažem poveznicu. Mile Boban, Otporaš.*

<http://www.hrhb.info/showthread.php?t=5135&page=38>